

Onderneem op sociaal ondernemen!

Rapportage van de onderzoeksresultaten
over sociaal ondernemen door studenten
en recent afgestudeerden in Utrecht

Annika Aerts & Anneloes van Brummelen

FRISSE **BLIKKEN**

Ondernemen met talent

utrecht
development
board

Wat staat er in deze rapportage beschreven?

1. Wat moet ik minimaal weten over de resultaten van het onderzoek?
2. Het onderzoek: waarom, hoe en wie?
3. Wat is er over het onderwerp al bekend in de literatuur?
4. Welke antwoorden hebben we gevonden in het onderzoek?
 - Sociaal ondernemen: definities
 - Kernwoorden: wat roept 'sociaal ondernemen' op?
 - Waarom willen (juist) studenten sociaal ondernemen?
 - Wat is de rol van onderwijsinstellingen, overheid en private bedrijven?
 - Positieve prikkels: wat stimuleert sociaal ondernemerschap onder studenten?
 - Succesfactoren: wat draagt bij aan succesvol sociaal ondernemerschap onder studenten?
 - Belemmerende factoren: waarom (zouden) studenten niet willen sociaal ondernemen?
 - Sociaal ondernemers: facts & figures
5. Wat betekenen deze antwoorden en voor wie?
6. Wat staat er verder in deze rapportage?
 - Tips voor studenten die willen sociaal ondernemen
 - Stellingen

**Wat moet ik minimaal weten over de
resultaten van dit onderzoek?**

Sociaal ondernemerschap lééft onder studenten in Utrecht, maar heeft meer stimulans en bekendheid om groter te kunnen worden (1/2)

Met haar enorme studentenpopulatie is Utrecht uniek en moet er wel sprake zijn van invloed op het sociaal maatschappelijke klimaat. De vraag in dit onderzoek is dan ook: *‘Wat is de sociaal maatschappelijke impact van sociale ondernemingen door studenten en recent afgestudeerden op de stad en hoe kan dit sociaal ondernemende klimaat gestimuleerd worden?’* Het onderzoek is verricht middels desk research, een enquête, interviews en focusgroepen, waardoor een diverse groep van deelnemers zorgt voor een breed beeld op sociaal ondernemen door studenten in Utrecht.

Studenten hebben een positief economisch effect op een stad en een aantrekkelijke stad zorgt voor meer hoogopgeleiden. Onderwijsinstellingen kunnen (samen met bedrijven) een positieve invloed hebben op de ontwikkeling van ondernemerschap onder studenten, waarbij diverse factoren (ruimte, tijd en geld) van invloed zijn. Utrecht is uniek als stad wat betreft het aantal studenten en aantal afgestudeerden die in de stad (blijven) wonen. In het onderwijscurriculum in Utrecht zijn verschillende mogelijkheden om met sociaal ondernemerschap in aanraking te komen, maar sociaal ondernemerschap leeft ook in andere studentensteden in Nederland.

Uit het onderzoek is gebleken dat er **geen eenduidige definitie voor sociaal ondernemen** is; het creëren van maatschappelijke én financiële waarde beschrijft voor velen de kern. De drie kernwoorden die het beste passen bij sociaal ondernemen zijn **‘betrokkenheid’**, **‘ondernemen’** en **‘maatschappelijk’**. Tevens worden **‘sociaal’** en **‘studenten’** genoemd. (Juist) studenten willen sociaal ondernemen, omdat ze ervan **leren**, **innovatieve oplossingen willen bedenken** en een **maatschappelijke bijdrage** willen leveren.

Sociaal ondernemerschap lééft onder studenten in Utrecht, maar heeft meer stimulans en bekendheid om groter te kunnen worden (2/2)

Onderwijsinstellingen spelen een rol in de bekendheid over (de mogelijkheden van) sociaal ondernemen, het bieden van ruimte en aanbieden van vakken. De **gemeente** kan daarnaast een faciliterende, mobiliserende, stimulerende, accomoderende en ondersteunende rol spelen, terwijl **private ondernemingen** een begeleidende, faciliterende, ondersteunende en accomoderende rol kunnen spelen.

Inspiratie, **advies** en **netwerk** zijn de belangrijkste **stimulerende factoren** voor sociaal ondernemerschap onder studenten. **Succesvol sociaal ondernemerschap** komt door persoonlijkheid, netwerk en het kunnen aansluiten bij sociale vraagstukken. Daarentegen zijn **keuzestress**, **onzekerheid** en **onbekendheid** met sociaal ondernemen **belemmerende factoren** voor studenten die (zouden) willen sociaal ondernemen.

Hoewel een aantal factoren verbeterd kunnen worden, verwacht **75%** van de sociaal ondernemers over **drie jaar** nog steeds sociaal ondernemer te zijn. Sociaal ondernemerschap lééft in Utrecht; maar kan groter worden door **meer stimulans**.

Sociaal ondernemerschap onder studenten in Utrecht kan op verschillende manieren, door verschillende partijen gestimuleerd worden. Allereerst is een **duidelijke definitie en rechtsvorm** van belang.

Onderwijsinstellingen kunnen sociaal ondernemerschap stimuleren door meer bekendheid voor het fenomeen te creëren onder studenten en door vakken en fysieke ruimte (aan) te bieden. **Gemeenten** moeten maatschappelijke vragen duidelijker in kaart brengen en **private ondernemingen** kunnen een rol spelen op het gebied van advies, netwerk en coaching. (Startende) **sociaal ondernemers** moeten er vooral voor gaan en het gewoon doen!

Het onderzoek: waarom, hoe en wie?

Met haar enorme studentenpopulatie is Utrecht uniek en moet er wel sprake zijn van invloed op het sociaal maatschappelijke klimaat

Utrecht is uniek: met 60.000 studenten op 300.000 inwoners bezet het de eerste positie van Nederland als het gaat om het aantal hoogopgeleiden als percentage van de beroepsbevolking. Dat deze enorme studentenpopulatie een economische en sociaal maatschappelijke impact heeft, is overduidelijk. Hoogopgeleiden zijn belangrijk voor een stad. Studenten worden gezien als de kenniswerkers van de toekomst en kennisclustering zorgt onder meer voor een goede economische ontwikkeling voor alle inwoners van een stad. Maar welke invloed heeft deze populatie op sociaal ondernemen in de stad Utrecht? En wat hebben studenten nodig om sociaal ondernemer te worden?

De **Utrecht Development Board** (UDB) wil, in samenwerking met **Frisse Blikken**, middels een onderzoek in kaart brengen welke impact de studentenpopulatie heeft op de stad Utrecht wat betreft sociaal ondernemerschap en hoe het sociaal ondernemende klimaat in de stad gestimuleerd kan worden. Daarom is de volgende onderzoeksvraag opgesteld: Wat is de sociaal maatschappelijke impact van **sociale ondernemingen** door **studenten en recent afgestudeerden** op de stad **Utrecht** en hoe kan dit sociaal ondernemende klimaat gestimuleerd worden?

Als onafhankelijke adviesraad wil de UDB de stad Utrecht helpen om haar potentieel ten volle te realiseren. De samenwerking tussen lokale leiders, gemeente en bedrijfsleven is daarbij cruciaal. UDB zal die samenwerking bevorderen, versnellen en verzilveren. Met nieuwe invalshoeken en verfrissende ideeën.

Het onderzoek is verricht middels desk research, een enquête, interviews en focusgroepen

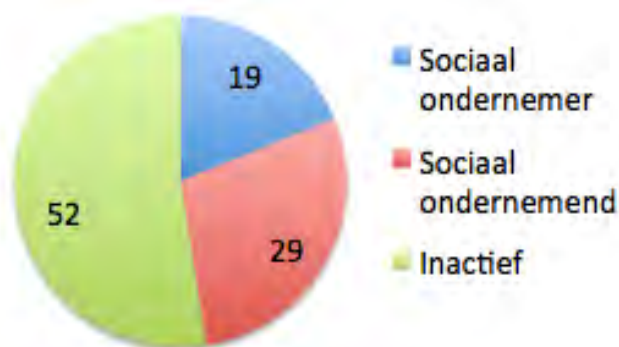
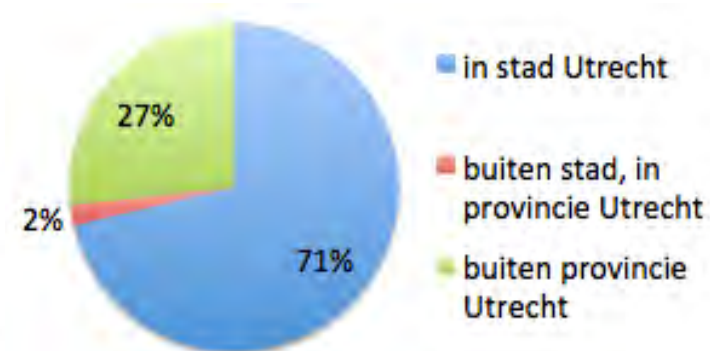
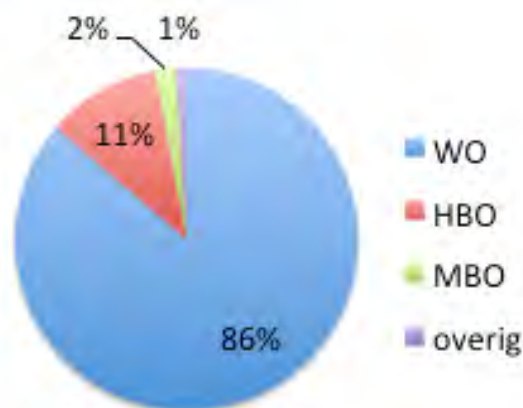
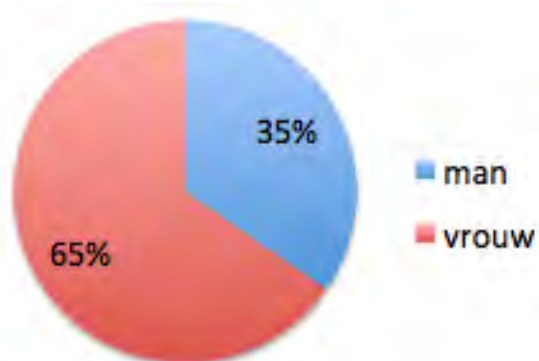
- Allereerst heeft er **desk research** plaatsgevonden: via websites en artikelen is gezocht naar wat er reeds bekend is over de impact van studenten op een stad, slaag- & faalfactoren en sociaal ondernemerschap in andere steden. Het desk research heeft geresulteerd in een theoretisch kader
- Vervolgens is een online **enquête** voor studenten en recent afgestudeerden geopend om hen te bevragen over hun mening over en ervaringen met sociaal ondernemerschap (n=101)
- Ook zijn er **interviews** gehouden met zowel sociaal ondernemers, als andere partijen die te maken hebben met sociaal ondernemerschap, zoals onderwijsinstellingen en gemeenten (acht interviews). Ook hebben er interviews met experts op het gebied van sociaal ondernemen plaatsgevonden (vier interviews)
- Tot slot zijn er **focusgroepen** georganiseerd om verschillende partijen met elkaar in discussie te brengen over sociaal ondernemen door studenten in Utrecht (twee focusgroepen)
- Deze vier methodes hebben geleid tot beantwoording van de centrale vraag en een aantal aanbevelingen over het onderwerp

Een diverse groep van deelnemers zorgt voor een breed beeld op sociaal ondernemen door studenten in Utrecht (1/3)

Enquête

101 respondenten (n=101)

Sociaal ondernemers = aantal respondenten dat aangeeft op dit moment een eigen sociale onderneming te hebben (n=19)

Sociaal ondernemend = aantal respondenten dat aangeeft geen eigen sociale onderneming te hebben, maar wel sociaal ondernemend te zijn (n=29)

'Inactieven' = niet sociaal ondernemend of sociaal ondernemer (n=53)

Een diverse groep van deelnemers zorgt voor een breed beeld op sociaal ondernemen door studenten in Utrecht (2/3)

Interviews

- Sociaal ondernemers: Iesja Westerbeek (SOON), Michiel Bodt (Stichting Move), Merel van den Berg (UniPartners Utrecht), Jan Pieter Snoeij (Enactus (voorheen SIFE))
- Jeannine van Bree & Eric Bos Waaldijk (Kamer van Koophandel Utrecht), Jo de Viet (Gemeente Utrecht), Bert van der Zwaan & Anne Hamburger (Universiteit Utrecht), Jamila Achahchah & Carla van Rest (Sportvereniging Ladyfit)
- Expertinterviews: Peter Linde (Utrechtse School voor Bestuurs- en Organisatiewetenschap/Social Enterprise Lab Utrecht), Frank van Eekeren (Sport & Society Universiteit Utrecht), Paul Schnabel (Sociaal & Cultureel Planbureau), Ad de Jong (Nutrecht)

Een diverse groep van deelnemers zorgt voor een breed beeld op sociaal ondernemen door studenten in Utrecht (3/3)

Focusgroepen

Focusgroep 1:

- Anne Hamburger (Universiteit Utrecht)
- Mariëlle Bouwmeester (Mangostone)
- Hans van Ooijen (De Slinger)
- Jeaninne van Bree (Kamer van Koophandel Utrecht)
- Erik Stam (Utrecht Center for Entrepreneurship)
- Geertje van Keulen (oud-Enactus (voorheen SIFE))
- Jan Pieter Snoeij (Enactus (voorheen SIFE))
- Robbert Maas (SOON)
- Wil Broekman (Rabobank Foundation)

Focusgroep 2:

- Merel van den Berg (UniPartners Utrecht)
- Ewout Langenbarg (Stichting Move)
- Wilfred Fischer (Academie van de Stad)
- Xander Bronkhorst (DUB/Universiteit Utrecht)
- Corian Hugenholtz (Greenwish)
- Hans Vermeulen (ROC Midden Nederland)
- Thomas Nova (Vrede van Utrecht/Utrecht 2018)

Wat is er over het onderwerp al bekend in de literatuur?

Studenten hebben een positief economisch effect op een stad en een aantrekkelijke stad zorgt voor meer hoogopgeleiden

Hoogopgeleiden in een stad

- De aanwezigheid van een hoger opgeleide bevolking in een stad is goed voor de economie; zij geven meer geld uit en dit zorgt voor meer (laagopgeleide) werkgelegenheid (Broedplaats voor hogeropgeleiden, nov. 2012)
- Kennisontwikkeling zorgt voor een gunstiger ondernemersklimaat
- Studenten en hogeropgeleiden zorgen voor meer kennisontwikkeling, innovatie en starten eerder een eigen bedrijf op (Venhorst et al., 2011)
- De sociaal-economische kracht van een stad wordt bepaald door het aantal kansrijke jongeren dat in de stad wil wonen (Marlet, 2009)

Een aantrekkelijke stad

- Een aantrekkelijke stad zorgt voor meer hoogopgeleiden en biedt veel mogelijkheden voor interacties tussen mensen (Marlet, 2009)
- Een stad kan aantrekkelijkheid creëren door citymarketing; zich onderscheiden in presentatie, naamsbekendheid en een sterk imago (Universiteit Twente, 2006)
- Studenten zorgen ervoor dat de stad een gaststad wordt en dit zorgt voor diversiteit, wat leidt tot nieuwe innovatieve ideeën (APE, 2010)

Onderwijsinstellingen kunnen (samen met bedrijven) een positieve invloed hebben op de ontwikkeling van ondernemerschap onder studenten

Het creëren van kennisontwikkeling

- Samenwerking tussen onderwijsinstellingen en bedrijven is essentieel voor het stimuleren van ondernemerschap (Adviesraad Studentenhuisvesting 2010)
- Recent afgestudeerden kunnen blijvend contact faciliteren tussen bedrijven en kennisinstellingen zoals universiteiten en hogescholen (Marlet, 2009)
- De kenniseconomie vraagt om creatieve steden; steden die concentratie, diversiteit, stabiliteit en een goede reputatie weten te combineren (De Creatieve Stad, 2005)
- **Best practice:** *'Tilburg heeft haar imago veranderd van industriestad naar hippe kennis- en studentenstad door de nauwe samenwerking tussen de gemeente en lokale onderwijsinstellingen'* (De Creatieve Stad, 2005)

Onderwijsinstellingen en ondernemerschap

- Veel onderwijsinstellingen zorgen al voor ondernemerschap in het onderwijscurriculum, zij zien het stimuleren van ondernemerschap als een van hun taken (Adviesraad Studentenhuisvesting 2010)
- Zij zien hun rol in ondernemerschap onder studenten als faciliterend (Adviesraad Studentenhuisvesting 2010)
- Nederland heeft geïnvesteerd in de kenniseconomie door het uitbreiden van het aantal Centres of Entrepreneurship (Charney et al., 2000)
- Na deze investering blijkt dat studenten zich ondernemender gedragen, positief denken over ondernemerschap en vaker binnen vijf jaar na afstuderen een eigen bedrijf starten (Postbank, 2008)

Diverse factoren (ruimte, tijd en geld) zijn van invloed op ondernemerschap onder studenten

Slaag- en faalfactoren

- + Bedrijfsverzamelgebouwen zijn broedplaatsen voor ondernemers, creëren interactie tussen mensen en zorgen voor creatieve nieuwe ideeën (De Creatieve Stad, 2005)
- + Diversiteit in economische, sociale en ruimtelijke zin zorgen voor toevallige ontmoetingen, wat innovatief ondernemerschap stimuleert
- - Tijd- en geldgebrek zijn factoren dat studenten geen eigen bedrijf opzetten, velen geven aan eerst afgestudeerd te willen zijn alvorens zij een bedrijf starten (Postbank, 2008)
- - Woningcorporaties en onderwijsinstellingen moeten volgens studenten meer dan alleen faciliteren (Postbank, 2008)

Utrecht is uniek als stad wat betreft het aantal studenten en aantal afgestudeerden die in de stad (blijven) wonen

- Utrecht bezet de eerste positie van Nederland als het gaat om het aantal hoogopgeleiden als percentage van de beroepsbevolking (Atlas voor gemeenten 2012)
- Utrecht bezit een enorme studentenpopulatie, 60.000 studenten op 300.000 inwoners in de stad (Atlas voor gemeenten 2012)
- Utrecht heeft het hoogst aantal afgestudeerden die in de stad blijven wonen (Wouters, 2010)
- Utrecht is sterk in het vasthouden van studenten door onder andere bereikbaarheid en grootte van de stad (Wouters, 2010)
- Universiteit Utrecht faciliteert plekken voor sociale ondernemingen op De Uithof: 'The Office' (Universiteit Utrecht, 2012)

In het onderwijscurriculum in Utrecht zijn verschillende mogelijkheden om met sociaal ondernemerschap in aanraking te komen

Universiteit Utrecht

- Faculteit Bestuurs- en Organisatiewetenschappen: keuzevak Sociaal ondernemerschap als uitdaging
- Faculteit Economie: Honours Class en Minor Ondernemerschap & Innovatie

Hoger Beroepsonderwijs (Hogeschool Utrecht)

- Small Business & Retail Management: cursus Ondernemerschap
- Bedrijfskunde: cursus Management en Ondernemerschap
- HBO-opleiding Culturele Maatschappelijke Vorming

Middelbaar Beroepsonderwijs (ROC Midden Nederland)

- CE Ondernemerschap: in samenwerking met de Utrechtse Ondernemers Academie, Kamer van Koophandel, Rabobank en de Belastingdienst biedt het ROC studenten de kans om (sociaal) ondernemer te worden

Sociaal ondernemerschap leeft ook in andere studentensteden in Nederland

- **Amsterdam:** Centre of Entrepreneurship; zij bevorderen het ondernemingsklimaat op basis van onderwijs en onderzoek. Zij ontwikkelen, verzorgen en stimuleren ondernemerschapsonderwijs dat studenten inspireert tot ambitieus en innovatief ondernemerschap
- **Rotterdam:** Platform voor Sociaal Ondernemen; Hogeschool InHolland biedt ruimte en mogelijkheid voor kennisdeling tussen initiatieven
- **Groningen:** Epron; opgezet door studenten voor studenten op de Hanzehogeschool die sociaal willen ondernemen. Epron adviseert, ondersteunt en begeleidt bedrijven en studenten op weg naar sociaal ondernemerschap
- **Breda:** Imagine Heroes; een community voor professionals in opleiding, creatieve pioniers, initiatieven, bedrijven, eenlingen en organisaties die zien dat de wereld behoefte heeft aan jonge talenten die meer van zichzelf willen geven voor een betere wereld
- **Maastricht:** European Centre for Corporate Engagement; kwalitatief onderzoek naar het effect van sociaal beleid op financiële markten
- **Landelijk:** Best Buddies; koppelt mensen met een verstandelijke beperking aan studenten. Stichting In-Return Nederland; Prestatieladder Sociaal Ondernemen

**Welke antwoorden hebben we gevonden in
het onderzoek?**

Er is geen eenduidige definitie voor sociaal ondernemen; het creëren van maatschappelijke én financiële waarde beschrijft voor velen de kern (1/2)

Definities zoals gehanteerd in het onderzoek:

- **Sociaal ondernemenden** zijn personen die zich actief inzetten voor en aan de slag gaan met het bedenken van innovatieve oplossingen voor sociale en maatschappelijke vraagstukken in hun omgeving.
- **Sociaal ondernemers** doen hetzelfde en hebben tevens een (juridische) structuur gecreëerd of zijn bezig een structuur te creëren, om alleen of met anderen, een maatschappelijke of financiële meerwaarde te genereren voor henzelf en de sociale onderneming.

Enkele definities die in het onderzoek naar voren komen:

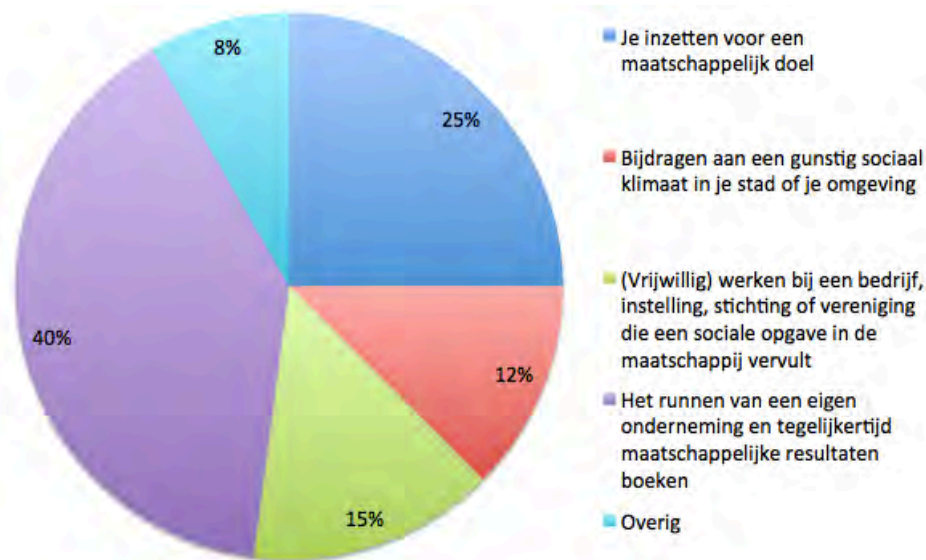
- *“Een onderneming met businessplan met realistische doelen, maar ook sociale en maatschappelijke waarde in maatschappij.”* (Jan Pieter Snoeij, Enactus)
- *“Oog hebben voor maatschappelijke kwesties in de omgeving en daaraan bij kunnen dragen.”* (Jamila Achahchah, Ladyfit)
- *“Niet alleen financiële waarde creëren, maar ook maatschappelijke waarde; een balans in maatschappelijke en financiële doelen”* (Iesja Westerbeek, SOON)

Er is geen eenduidige definitie voor sociaal ondernemen; het creëren van maatschappelijke én financiële waarde beschrijft voor velen de kern (2/2)

Sociaal ondernemenden en sociaal ondernemers beantwoordden in de enquête de vraag “Wat is sociaal ondernemen volgens jou?” (n=48):

Enkele definities gegeven bij ‘overig’:

- *“Maatschappelijk innoveren met oog voor Planeet, mens en (maatschappelijke) winst”*
- *“Het bewust runnen van een onderneming vanuit een bepaalde positieve visie die gericht is op het veranderen of verbeteren van het sociaal klimaat of een maatschappelijk doel beoogd”*

Kortom:

Sociaal ondernemen heeft voor de respondenten (nog) geen vaste definitie. Wel wordt in vrijwel alle gevallen aangegeven dat het gaat om het maken van zowel maatschappelijke als financiële winst en wordt een maatschappelijke bijdrage beoogd.

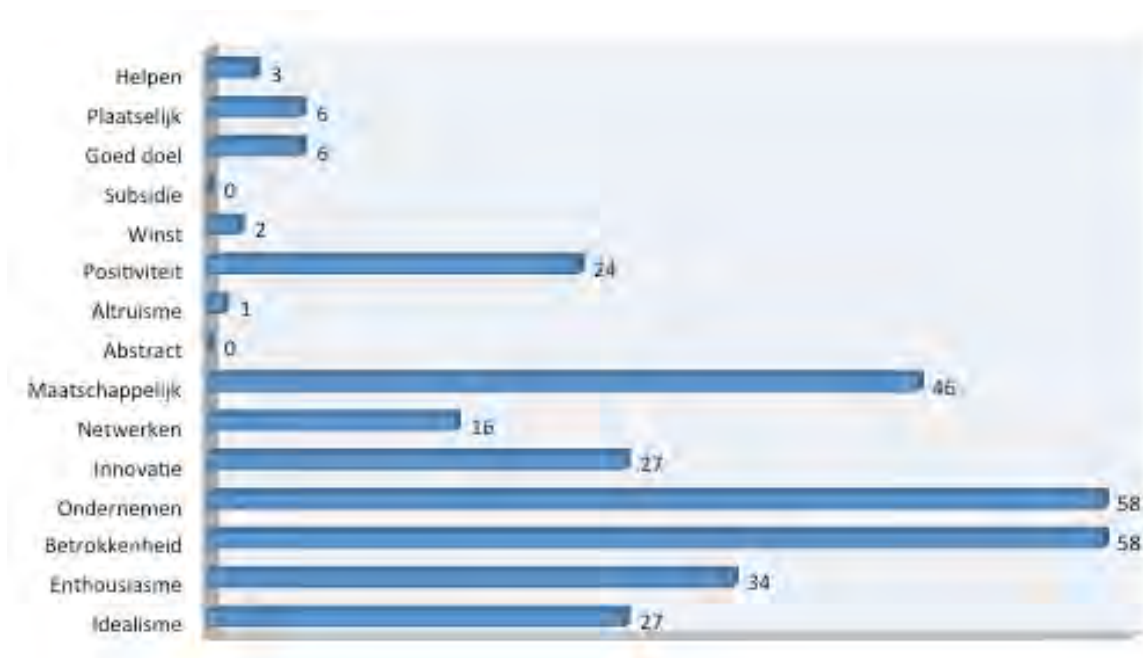
Sociaal ondernemen roept in de interviews kernwoorden als 'betrokkenheid', 'maatschappij' en 'bijdrage' op (1/3)

Sociaal ondernemen roept in de focusgroepen kernwoorden als 'maatschappelijk', 'studenten' en 'sociaal' op (2/3)

Sociaal ondernemen roept in de enquête de belangrijkste kernwoorden 'betrokkenheid', 'ondernemen' en 'maatschappelijk' op (3/3)

Kortom:

De drie kernwoorden die het beste passen bij sociaal ondernemen zijn 'betrokkenheid', 'ondernemen' en 'maatschappelijk'. Tevens worden 'sociaal' en 'studenten' genoemd.

(Juist) studenten willen sociaal ondernemen, omdat ze ervan leren, innovatieve oplossingen willen bedenken en een maatschappelijke bijdrage willen leveren (1/3)

Op de enquêtevraag wat in de toekomst belangrijke redenen zijn om actief te worden op het gebied van sociaal ondernemen, zijn de antwoorden als volgt (n=83 sociaal ondernemenden + inactieven):

Hieruit blijkt dat **betrokkenheid met mensen in de maatschappij**, **het bedenken van vernieuwende oplossingen** en **het opdoen en delen van kennis** de belangrijkste een belangrijke redenen zijn om te sociaal ondernemen. Sociaal ondernemers hadden bij deze vraag dezelfde top 3-antwoorden. Opvallend is dat studenten blijkbaar vinden dat overheid en/of private ondernemingen tekort schieten in het bedenken van oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken.

(Juist) studenten willen sociaal ondernemen, omdat ze ervan leren, innovatieve oplossingen willen bedenken en een maatschappelijke bijdrage willen leveren (2/3)

Uit de interviews en focusgroepen komen met name de (leer)ervaring en het willen bijdragen sterk naar voren:

We leren ervan

- voor hun CV, (werk)ervaring opdoen, bewust bezig met hun toekomst, iets van leren, samen iets doen
- theorie koppelen aan praktijk, win-win-situatie voor studenten: baten voor doelgroep en ervaring opdoen

*Q “Sociaal ondernemen is een win-winsituatie: ik leer iedere dag iets bij en help daarnaast de mensen om me heen”
(Jan Pieter Snoeij, SIFE)*

We willen bijdragen

- willen betrokkenheid tonen bij stad & samenleving, zijn sociaal bewogen, bewust met duurzaamheid en verantwoordelijkheid, willen iets doen voor de maatschappij, andere wereld buiten eigen wereld
- nieuwe vorm van vrijwilligerswerk

Een laatste reden om te (gaan) sociaal ondernemen, die twee maal werd genoemd in de interviews, dat het een **andere manier van geld verdienen** is:

- studenten komen niet makkelijk aan een baan, het is een manier om geld te verdienen, er zijn op dit moment vaak geen pasklare banen

(Juist) studenten willen sociaal ondernemen, omdat ze ervan leren, innovatieve oplossingen willen bedenken en een maatschappelijke bijdrage willen leveren (3/3)

Op de vraag waarom sociaal ondernemen *juist* bij studenten past, wordt in de enquêtes vooral geantwoord (n=101):

Echter in de interviews en focusgroepen wordt een aantal keer ook aangekaart dat het niet *juist* studenten hoeven te zijn die sociaal gaan ondernemen, omdat

- het ondernemende gewoon in je moet zitten
- er (juist) voor studenten belemmerende factoren zijn, zoals studiedruk en financiële situatie

Kortom:

De belangrijkste redenen voor studenten om te (willen) sociaal ondernemen, is (werk)ervaring opdoen en ervan leren, hun betrokkenheid bij stad en samenleving tonen en een steentje bijdragen en het bedenken van vernieuwende oplossingen die de overheid en/of private ondernemingen niet bieden.

Onderwijsinstellingen spelen een rol in de bekendheid over (de mogelijkheden van) sociaal ondernemen, het bieden van ruimte en aanbieden van vakken (1/3)

Onderwijsinstellingen kunnen een rol spelen voor sociaal ondernemende studenten:

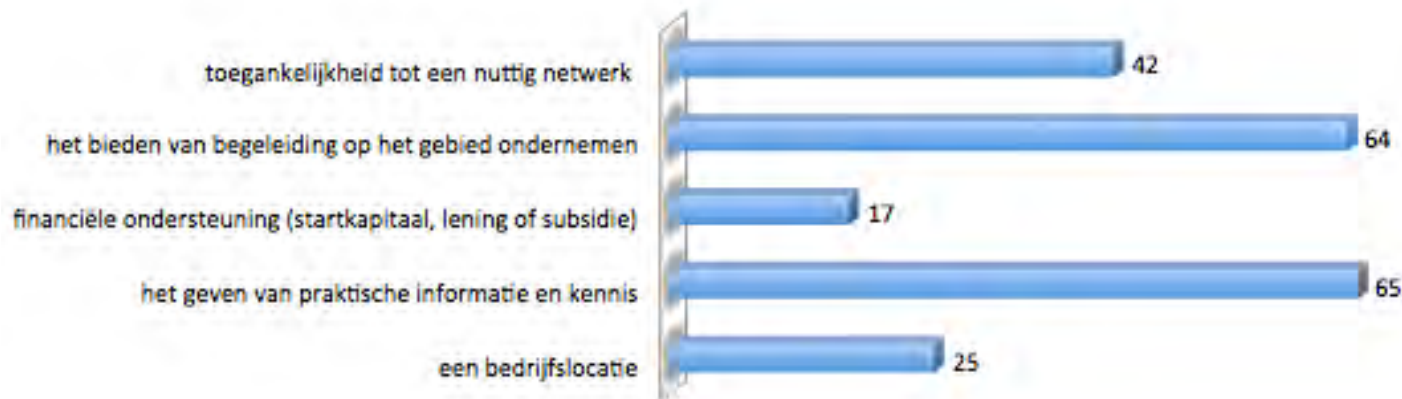
Nu:

prestatiegerichtheid en studiedruk is op dit moment belemmerend voor de activiteiten van studenten op het gebied van sociaal ondernemerschap

Toekomst:

- er kan meer aandacht besteed worden aan sociaal ondernemerschap in het onderwijscurriculum, zoals studiepunten verlenende praktijkvakken
- onderwijsinstellingen kunnen een beurs faciliteren en een fysieke ruimte bieden voor studenten die willen sociaal ondernemen
- meer bekendheid is gewenst; onderwijsinstellingen kunnen meer communiceren en sociaal ondernemende studenten kunnen andere studenten voorlichten

Q “De universiteit is erop ingericht om je vakken braaf te halen en stimuleert nauwelijks out of the box-denken”
(Jeannine van Bree, Kamer van Koophandel)

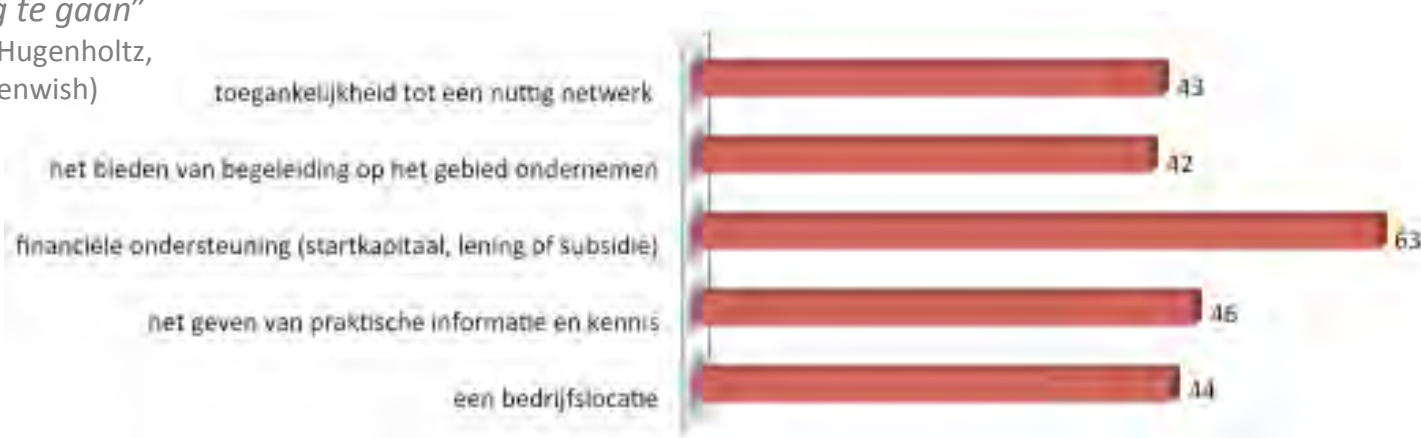

De gemeente kan een faciliterende, mobiliserende, stimulerende, accomoderende en ondersteunende rol spelen (2/3)

Gemeentelijke instellingen kunnen een rol spelen voor sociaal ondernemende studenten:

- de gemeente kan een **faciliterende** rol spelen; zij kan meer studenten *mobiliseren* en betrekken bij het behandelen van maatschappelijke vraagstukken
- de gemeente kan een **stimulerende** rol spelen bij het creëren van meer sociaal ondernemerschap onder studenten a.d.h.v. goede voorbeelden zoals SIFE, SOON, UniPartners Utrecht of stichting Move
- de gemeente (i.s.m. woningcorporaties) kunnen een **accomoderende** rol spelen; zij heeft invloed op het vestigingsklimaat van de stad Utrecht
- de gemeente kan een **ondersteunende** rol spelen d.m.v. passende regelgeving, verbinding van personen of kapitaalverstrekking

Q *“De gemeente zou de subsidiegedachte los moeten laten en studenten gewoon opdrachten moeten geven om met maatschappelijke vraagstukken aan de slag te gaan”*
(Corian Hugenholtz, Greenwish)

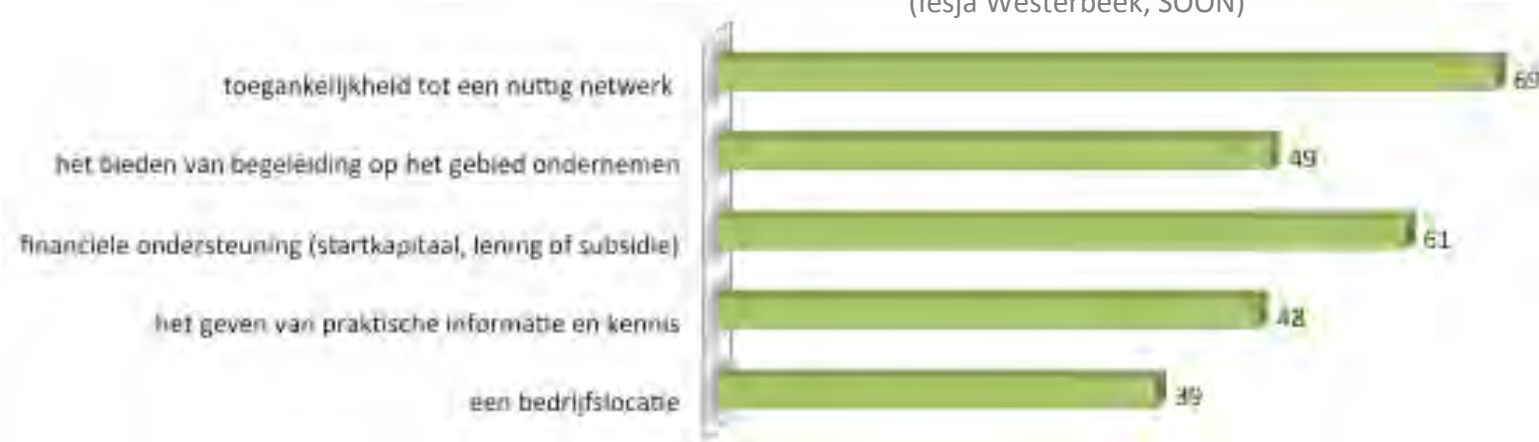

Private ondernemingen kunnen een begeleidende, faciliterende, ondersteunende en accomoderende rol spelen (3/3)

Private ondernemingen kunnen een rol spelen voor sociaal ondernemende studenten:

- private ondernemingen kunnen een **begeleidende** rol spelen waarin studenten in contact staan en advies verkrijgen van een voorbeeldondernemer
- private ondernemingen kunnen een **faciliterende** rol spelen waarbij zij studenten kunnen inzetten voor het maken van een business case
- private ondernemingen kunnen een **ondersteunende** rol spelen waarin zij krediet verstrekken
- private ondernemingen kunnen een **accomoderende** rol spelen waarin zij een fysieke plek creëren voor studenten om met initiatieven aan de slag te gaan

“Bedrijven kunnen meer waarde toevoegen aan hun werkzaamheden door meer co-creatie te faciliteren op maatschappelijk vlak, in samenwerking met ondernemende studenten”
(Iesja Westerbeek, SOON)

Inspiratie, advies en netwerk zijn de belangrijkste stimulerende factoren voor sociaal ondernemerschap onder studenten (1/2)

Op de vraag wat sociaal ondernemerschap onder studenten kan stimuleren, werd een grote hoeveelheid aan (verschillende) antwoorden gegeven:

Inspiratie en best practices

- promotie van positieve voorbeelden/best practices, bekendheid met, impact zien, voorlichting
- aanmoediging door bedrijven, inspiratie door bedrijven die met duurzaamheid bezig zijn

Advies en begeleiding

- advies van bv. een ervaren ondernemer, klankbord om ideeën te toetsen, ondersteuning
- steun en begeleiding (bij de start), (starters)training

Netwerk en samenwerking

- samenwerking
- steun uit netwerk, ambassadeurs, gelijkgestemden, stimulering, ouders (attent maken op maatschappelijke betrokkenheid), moskee/kerk

Steun van en ruimte in onderwijs

- steun/ruimte in opleiding, visie vanuit onderwijs, communicatie
- vak als keuze

Aanbod fysieke ruimte

- aanbod huisvesting, goedkopere woningen voor sociaal ondernemende studenten door gemeente, ontmoetingsplek om ideeën uit te wisselen en ervaring te delen

*“Een goed netwerk is de basis voor een succesvolle onderneming; je hebt anderen immers nodig”
(Jamila Achahchah, Ladyfit)*

Inspiratie, advies en netwerk zijn de belangrijkste stimulerende factoren voor sociaal ondernemerschap onder studenten (2/2)

Op de vraag wat inactieven en sociaal ondernemend nodig zouden hebben om in de toekomst actief te worden als sociaal ondernemer, waren de antwoorden (n=83):

Kortom:

Het fenomeen sociaal ondernemen is bij velen te onbekend: er is grote behoefte aan (meer) bekendheid, waarbij positieve voorbeelden en inspirerende best practices een grote rol kunnen spelen. Advies en begeleiding (bij de start) zijn tevens van belang, evenals een groot netwerk, steun van gelijkgestemden en samenwerking.

Succesvol sociaal ondernemerschap komt door persoonlijkheid, netwerk en het kunnen aansluiten bij sociale vraagstukken (1/3)

Op de vraag wat bijdraagt aan succesvol sociaal ondernemerschap onder studenten waren antwoorden in interviews en focusgroepen tweeledig: enerzijds zijn er factoren die een persoon betreffen (“**intern**”); anderzijds zijn er omgevingsfactoren (“**extern**”) van invloed.

Intern

- persoonlijkheid: zelfkennis, doorzettingsvermogen, motivatie, drive, lef, willen excelleren, leergierig, mix passie en realisme, talenten willen ontplooien, iets willen betekenen voor de maatschappij, willen leren in de praktijk, juiste vaardigheden en competenties, eigenwijs, fris
- succes laten zien en delen actief promoten
- weten wat je wilt en nodig hebt, vragen durven stellen, een goed idee, toekomstbestendig businessmodel, los van overheidsfinanciering, visie en hands-on mentaliteit, inspiratie, “gat in de markt”, kennis over ondernemen, netwerk, anderen
- vraaggericht i.p.v. aanbodgericht werken, aansluiten bij vragen

*“Het gaat om vier eigenschappen die je moet hebben om te kunnen ondernemen: dromen, denken durven en doen”
(Jo de Viet)*

Succesvol sociaal ondernemerschap komt door persoonlijkheid, netwerk en het kunnen aansluiten bij sociale vraagstukken (2/3)

Extern

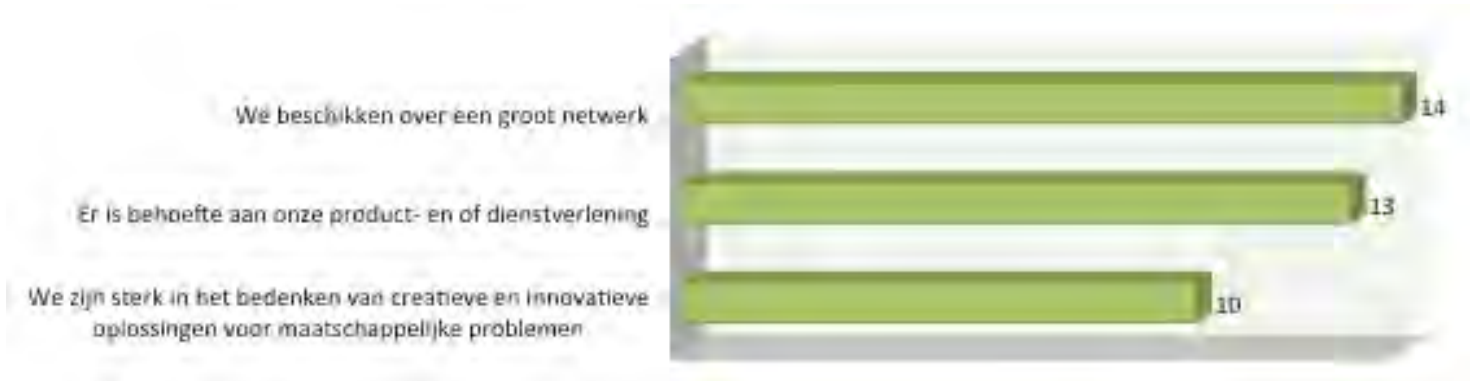
- advies, begeleiding, (starters)training, klankbord, ondersteuning
- informatie over sociaal ondernemen
- netwerk, goede contacten, verbinding met andere bedrijven, samenwerking, ambassadeurs, gelijkgestemden, partners betrekken, stimulering

Ook in de enquête is de vraag gesteld welke factoren leiden tot het starten en runnen van een succesvolle sociale onderneming (n=101). Veruit de meeste respondenten kozen de volgende antwoorden:

Succesvol sociaal ondernemerschap komt door persoonlijkheid, netwerk en het kunnen aansluiten bij sociale vraagstukken (3/3)

De “experts” op dit gebied, namelijk de sociaal ondernemers zelf, beantwoordden de vraag wat er goed gaat in hun onderneming als volgt (n=19):

Kortom:

Succesvol sociaal ondernemerschap komt door persoonlijkheid (visie, drive, lef), een goed idee dat aansluit bij vragen in de markt en een groot netwerk, advies en ondersteuning.

“De weg naar succes is vanuit jouw passie gaan ondernemen”
(Ad de Jong, NUtrecht)

Overigens blijkt dat er veel dezelfde antwoorden zijn gegeven als op de vraag hoe sociaal ondernemerschap gestimuleerd kan worden (met name op het gebied van advies, steun en netwerk). Dit kan op zich logisch zijn: succesvol sociaal ondernemerschap kan een gevolg zijn van het stimuleren van sociaal ondernemerschap onder studenten.

Keuzestress, onzekerheid en onbekendheid met sociaal ondernemen zijn belemmerende factoren voor studenten die (zouden) willen sociaal ondernemen (1/3)

Op de vraag wat sociaal ondernemerschap onder studenten belemmert, kwamen verschillende antwoorden naar voren in de interviews en focusgroepen:

Onbekendheid

- onbekendheid met, weinig stimulans, niet weten dat het bestaat
- studenten leven in eigen wereld, verbinding met maatschappij ontbreekt, “ver van je bed-show”
- docenten, ontbreken onderwijsvisie, onwelwillendheid en onbekendheid onderwijsinstellingen, onvoldoende voorlichting

Imago

- imago sociaal ondernemen, suf stoffig imago, geitenwollen-sokkenimago, wel hip genoeg? wel goed voor je profiel?

Keuzestress

- tijd/studiedruk, te prestatiegericht/studiedruk
- ouders, opvoeding
- te groot aanbod aan activiteiten/verwachtingen/verenigingen
- financiële situatie, willen betaalde bijbaan, gebrek aan geld

“Het langstudeersyndroom werkt ondernemerschap op dit moment tegen”

(Bert van der Zwaan, Universiteit Utrecht)

Keuzestress, onzekerheid en onbekendheid met sociaal ondernemen zijn belemmerende factoren voor studenten die (zouden) willen sociaal ondernemen (2/3)

Persoonlijk

- onzekerheid: vertrouwen in zichzelf
- onzekerheid: bestaan als ondernemer, toekomst
- gebrek aan onderscheidendheid, niet in staat juiste vraag te formuleren

Extern

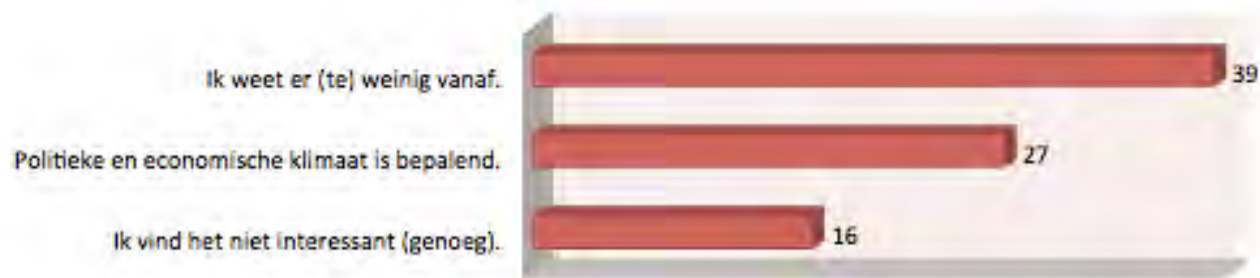
- onduidelijke fiscale/juridische status ondernemerschap, begrip 'sociaal ondernemer' is niet duidelijk (bv. bij KVK, gemeente)
- gemeente die niet duidelijk heeft welke vraagstukken er zijn
- teveel regels gemeente/overheden, weinig transparantie overheden, overheid wil controle
- moeilijk om impact aan te tonen, meetbaarheid

Daarentegen zijn sommigen er ook van overtuigd dat als je wilt, er geen belemmeringen zouden moeten zijn:

- geen belemmering behalve jezelf/eigen lot in handen
- zelfbewustzijn, eigen keuze

Keuzestress, onzekerheid en onbekendheid met sociaal ondernemen zijn belemmerende factoren voor studenten die (zouden) willen sociaal ondernemen (3/3)

Sociaal ondernemende en inactieven (n=83) gaven de volgende antwoorden op de vraag wat hen in de toekomst zou belemmeren om te gaan sociaal ondernemen:

Bij 'overig' noemden zij redenen als:

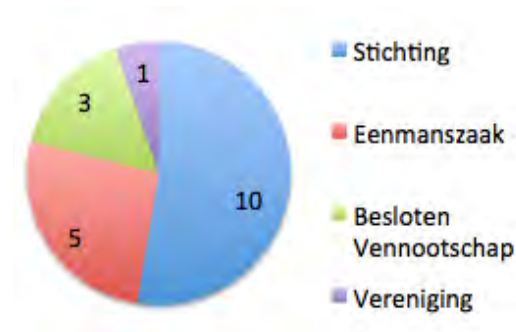
- *"ik heb geen goed idee"* (4x)
- *"gebrek aan tijd"* (4x)
- *"zekerheid willen"* (4x)

Kortom:

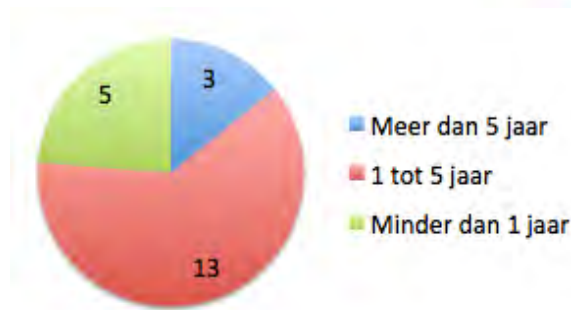
Onbekendheid met en te weinig kennis over sociaal ondernemen vormt een grote belemmering. Studenten verwachten deze informatie (deels) van onderwijsinstellingen. Daarnaast vormt onzekerheid soms een belemmerende factor. Studenten moeten steeds keuzes maken en door tijdgebrek kiezen ze vaker voor iets anders (studie, bijbaan) dan voor sociaal ondernemerschap.

Hoewel een aantal factoren verbeterd kan worden, verwacht 75% van de sociaal ondernemers over drie jaar nog steeds sociaal ondernemer te zijn (1/2)

De onderneming van de sociaal ondernemers (n=19) in dit onderzoek hebben verschillende rechtsvormen:

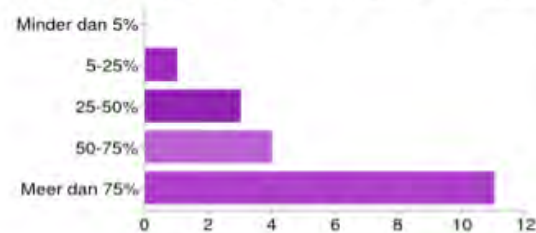

Hun ondernemingen bestaan:

En over het algemeen denken ze dat daar nog vele jaren bijkomen:

Hoe groot schat jij de kans in dat je over drie jaar nog steeds sociaal ondernemer bent?

“Sociaal ondernemerschap is nu een trend in die zin dat in de toekomst hopelijk iedereen sociaal ondernemer is; een ondernemer met een maatschappelijke doelstelling naast de financiële doelstelling”
(Wilfred Fischer, Academie van de Stad)

Hoewel een aantal factoren verbeterd kan worden, verwacht 75% van de sociaal ondernemers over drie jaar nog steeds sociaal ondernemer te zijn (2/2)

Eerder al werd uiteengezet dat wat goed gaat met de sociaal ondernemers in dit onderzoek is dat ze beschikken over een groot netwerk, er behoefte is aan hun product-/dienstverlening en ze zijn sterk in het bedenken van creatieve en innovatie oplossingen voor maatschappelijke problemen.

Sociaal ondernemers antwoordden in de enquête als volgt antwoord op de vraag waar ze tegenaan lopen in hun eigen sociale onderneming:

Kortom:

Sociale ondernemingen zijn volgens dit onderzoek vooral iets van de laatste jaren en hebben ook niet één rechtsvorm. De sociaal ondernemers zien de toekomst van hun onderneming met vertrouwen tegemoet, hoewel ze aangeven dat tijd en financiën problemen (kunnen) opleveren. Ook de samenwerking met de gemeente kan verbeterd worden.

Sociaal ondernemerschap lééft in Utrecht; maar kan groter worden door meer stimulans

In zowel de enquêtes als focusgroepen is aan de respondenten een aantal stellingen voorgelegd. De resultaten hieruit zijn als volgt:

- **48%** van de respondenten ziet om zich heen **veel gebeuren** wat betreft sociaal ondernemerschap en sociaal ondernemen onder studenten in Utrecht; 33% is het hier (geheel) niet mee eens
- Utrecht is niet per definitie een **sociaal ondernemende stad bij uitstek** (47% neutraal; slechts **33%** is het hier (geheel) mee eens
- Onderwijsinstellingen mogen het aanbod van **sociaal ondernemen als vak** vergroten: maar liefst **61%** van de respondenten (alleen uit enquêtes) wil graag een dergelijk vak volgen
- Studenten en recent afgestudeerden hebben wel degelijk een **grote invloed** op het sociaal maatschappelijke klimaat in Utrecht: **68%** van de respondenten is het (geheel) mee eens
- Voor onderwijsinstellingen, gemeente en private ondernemingen is er werk aan de winkel: respondenten (**88%**) vinden dat zijn nog meer zouden kunnen **samenwerken** om sociaal ondernemerschap te stimuleren in Utrecht

Wat betekenen deze antwoorden en voor wie?

Aanbevelingen om sociaal ondernemerschap onder studenten en recent afgestudeerden in Utrecht te stimuleren (1/2)

Er is geen juridische/fiscale rechtsvorm voor sociale ondernemingen in Nederland

Wat? Naast een heldere definitie ook een fiscale/juridische vorm maken voor sociale ondernemingen om fiscale nadelen en onduidelijkheid bij verschillende partijen (bv. KVK, gemeente) te voorkomen

Wie? De wetgever in samenwerking met het maatschappelijke veld

Hoe? Stel een **definitie** vast (“een sociale onderneming is een onderneming die streeft naar zowel maatschappelijke als financiële winst”) en creëer een **juridische vorm**/rechtsvorm naar Engels voorbeeld: ‘social enterprise’

Sociaal ondernemerschap is voor veel studenten een onbekend fenomeen

Wat? Bekend maken door positieve voorbeelden, inspiratie, communicatie vanuit onderwijsinstellingen, aanbieden van (praktische) vakken sociaal ondernemerschap

Wie? Onderwijsinstellingen + gemeente

Hoe? Zorg voor een informatieve en inspirerende **communicatiecampagne** met best practices door verschillende onderwijsinstellingen om actief (vakken) sociaal ondernemerschap te promoten onder studenten (mogelijk in samenwerking met gemeente of private ondernemingen)

Zorg dat de gemeente **maatschappelijke vragen beter in kaart** brengt en de hulp van studenten (via onderwijsinstellingen) inroept

Sociaal ondernemerschap heeft een stoffig imago

Wat? verbeter het imago door positieve voorbeelden, betrokkenheid van het bedrijfsleven en identificatie

Wie? Onderwijsinstellingen + sociaal ondernemende studenten + private ondernemingen

Hoe? Laat sociaal ondernemende studenten/recent afgestudeerden zelf **voorlichting** geven over sociaal ondernemen en betrek hen in een communicatiecampagne

Aanbevelingen om sociaal ondernemerschap onder studenten en recent afgestudeerden in Utrecht te stimuleren (2/2)

Studenten gaan niet sociaal ondernemen vanwege keuzestress en tijdsdruk

Wat? maak ruimte voor sociaal ondernemerschap, zorg dat studenten hiervoor kunnen kiezen (dat ze er allereerst bekend mee zijn) en maak het attractief en interessant

Wie? Onderwijsinstellingen Utrecht (Universiteit, Hogeschool en MBO)

Hoe? Zorg voor **ruimte** binnen het onderwijscurriculum (bv. vakken, honours classes, summer course of minors) of geef **studiepunten** voor extra curriculaire activiteiten op het gebied van sociaal ondernemerschap

(Startende) sociaal ondernemende studenten hebben behoefte aan advies en een netwerk

Wat? bied studenten een fysieke plek waar zij met anderen in contact kunnen komen, zorg voor coaching door ervaren (sociaal) ondernemers, bevorder en stimuleer contacten met bedrijfsleven

Wie? Onderwijsinstellingen (+ private ondernemingen + gemeente)

Hoe? 'The Office' van de Universiteit Utrecht is een goed voorbeeld; laat onderwijsinstellingen **fysieke ruimtes** aanbieden om kennisdeling en netwerken te bevorderen (en maak dit bekend), onderwijsinstellingen kunnen studenten ondersteunen met **advies** of doorverwijzing naar netwerk voor verder coaching (bijvoorbeeld private ondernemingen, gemeente of KVK)

Kortom: onderneem op sociaal ondernemen! Maar wie doet wat? (1/2)

Naast de studenten zelf kunnen verschillende partijen een belangrijke rol spelen in het stimuleren van sociaal ondernemerschap door studenten en recent afgestudeerden in Utrecht. Hier worden deze samenvattend op een rijtje gezet:

Onderwijsinstellingen

- start een communicatiecampagne over sociaal ondernemen op scholen/ universiteit (met o.a. best practices)
- bied (praktische) vakken sociaal ondernemerschap (binnen curriculum of als summer course) aan
- geef studiepunten aan aantoonbaar sociaal ondernemende studenten

*“Het is veel makkelijker
als de informatie je
wordt aangeboden;
want studenten willen
écht wel”*
(Stefanie Welten,
Stichting 't Sticht)

Gemeente

- breng maatschappelijke vraagstukken beter in kaart en koppel sociaal ondernemers hieraan
- breng best practices van goed sociaal ondernemerschap in beeld
- ondersteun startende sociaal ondernemers met advies, netwerk en ruimte

Private ondernemingen

- ondersteun startende ondernemers met advies, netwerk en ruimte
- sta open voor projecten door sociaal ondernemers (in kader van MVO) of verstrek bv. kredieten (financiële steun)

Kortom: onderneem op sociaal ondernemen! Maar wie doet wat? (2/2)

Overheid

- zorg voor helderheid en regelgeving omtrent sociaal ondernemen (definitie en rechtsvorm)

Sociaal ondernemers (student/recent afgestudeerd)

- help onderwijsinstellingen met communicatiecampagne (als best practice)
- geef voorlichting aan studenten over wat het sociaal ondernemerschap inhoudt (identificatie)

Studenten/recent afgestudeerden die willen sociaal ondernemen

- verdiep je in wat sociaal ondernemerschap is: laat je inspireren
- volg een vak, minor of honours class sociaal ondernemerschap
- ga in gesprek met (ervaren) sociaal ondernemers
- bouw aan je netwerk
- en vooral: gewoon gaan doen!

“Sociaal ondernemende studenten zouden startende studenten moeten gaan voorlichten, zodat het stoffige imago verdwijnt”
(Stefanie Welten,
Stichting ‘t Sticht)

De ultieme promotie voor sociaal ondernemerschap...

Stel je voor... hartje zomer, hartje Utrecht: een *battle* tussen sociaal ondernemende studenten, waarbij zij in één maand tijd alles leren over het sociaal ondernemerschap, hun (eerste) ideeën op papier zetten, businessplannen schrijven en pitchen... én ondertussen samenwerken aan een Utrechts maatschappelijk vraagstuk... gefaciliteerd door onderwijsinstellingen, behartigd door de gemeente Utrecht, gefinancierd door private ondernemingen en met een jury van échte Utrechtenaren: inwoners, studenten, sociaal ondernemers, wethouders... Wie zorgt voor de oplossing van het vraagstuk én wint de prijs zijn eigen sociale onderneming op te mogen zetten?

Wat staat er verder in deze rapportage?

De tien beste tips voor studenten die sociaal willen gaan ondernemen

1. Vertel aan zoveel mogelijk mensen dat je wilt gaan ondernemen
2. Laat je inspireren door al bestaande initiatieven en zoek uit wat het verschil is tussen slagen en falen
3. Zorg dat je goed weet wat je wilt realiseren en zoek dan het juiste netwerk
4. Kijk of de onderneming is in te passen in je opleiding
5. Bouw vooral aan relevante netwerken
6. Zorg voor het zichtbaar maken van je product of dienst
7. Faal, dat is ook een leerschool
8. Zorg dat je businessmodel duurzaam & winstgevend is
9. Volg een vak over (sociaal) ondernemerschap
10. Durf te gaan, heb lef en vooral:
GEWOON DOEN!

Tips voor studenten die sociaal willen gaan ondernemen

- Ga in je eigen wijk aan de slag
- Voer adviesgesprekken, volg seminars en voorlichtingen over ondernemen
- Toon eigen initiatief
- Betrek media in het afstemmen van vraag en aanbod
- Durf brutaal te zijn
- Steek breed in en werk vraaggericht
- Vraag rond in je eigen netwerk alvorens een instantie te benaderen
- Laat als onderneming je successen zien
- Volg vakken tijdens je studie
- Ga naar Utrecht Inc
- Durf ergens voor te gaan
- Durf jezelf te laten zien
- Durf eerlijk te zijn
- Praat met veel mensen in je omgeving
- Vertel je verhaal met veel energie en een twinkeling in je ogen; omdat je met iets goeds bezig bent
- Baken je aandachtsgebied goed af
- Richt je van het begin af aan op financiële zelfstandigheid. Ga niet eerst subsidie vragen voor een pilot en pas daarna nadenken over een verdienmodel

Tips voor studenten die sociaal willen gaan ondernemen

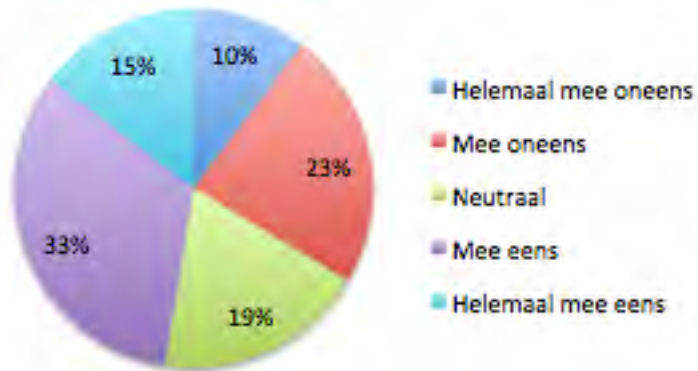
- Sluit je plan/idee aan op wensen/vraag uit maatschappij of overheid
- Complexe problemen vragen om makkelijke oplossingen
- Fouten maken moet; als het maar kwalitatief goede fouten zijn
- Smeed altijd verrassende coalities
- Zoek naar een oplossing voor een probleem
- Al het goede komt in drieën; 3x scheepsrecht ook in ondernemen
- De oplossing ligt altijd op maximaal drie handdrukken verwijderd in je eigen netwerk
- Kijk of onderneming is in te passen in je opleiding
- Zoek gelijkgestemde studenten/netwerk
- Zet je idee op het idealenkompas (om partners/ondersteuning/financiering etc. te vinden)
- Ga op zoek naar voorbeelden, ervaren sociaal ondernemers die je kunnen vertellen hoe het kan gaan
- Vraag je af wie er allemaal baat hebben bij wat jij te bieden hebt en denk dan na over wat zij jou kunnen bieden
- Blijf trouw aan wat jij wilt realiseren
- Doe het niet alleen, zoek mensen die met je willen samenwerken of tenminste sparringpartners
- Praat met mensen over je idee, toets het aan de markt
- Maak een goede omgevingsanalyse; zijn er andere “partijen” op jouw markt?
- Zoek verbindingen met partners in de stad

Tips voor studenten die sociaal willen gaan ondernemen

- Probeer je te laten begeleiden/ondersteunen door een rolmodel/voorbeeldondernemer
- Naast inhoud (product) denk ook aan het proces en mensen
- De mensen/je medewerkers zijn je meest cruciale asset
- Ga na of de impact die je maakt, gewenst is
- Zoek contact met gelijkgestemden
- Zoek elkaar op, leer van elkaar
- Zoek een klankbord (bv. ervaren ondernemer)
- Vooral: gewoon doen!
- Heb duidelijk voor ogen welk 'sociaal probleem' je op wilt pakken en stel realistische doelen
- Rendabel zijn
- Onderzoek je waardepropositie
- Doel voor ogen
- Begin met een businessplan
- Begin desnoods klein om te zien of het ondernemerschap wat voor je is: in een studentenorganisatie of 't volgen van één cursus
- Je onderneming hoeft niet groot te zijn
- Maak het doel en de resultaten van je plan concreet en meetbaar
- Maak je verdienmodel concreet
- Ga in gesprek met anderen die ervaring hebben met sociaal ondernemen
- Maak gebruik van kennis en expertise van mensen om je heen

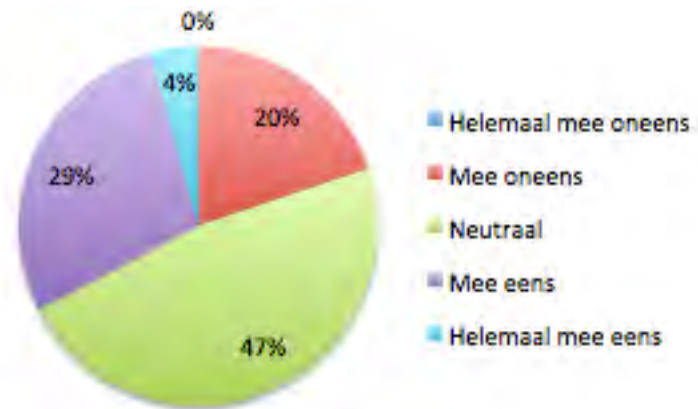
Stellingen | Men ziet veel gebeuren omtrent sociaal ondernemen onder studenten in Utrecht. De stad is daarin niet per se onderscheidend (1/3)

Ik zie veel om me heen gebeuren wat betreft sociaal ondernemerschap en sociaal ondernemen onder studenten in Utrecht

Mee eens

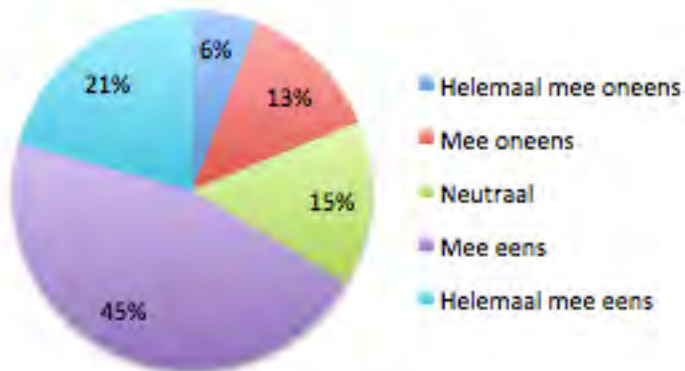
Utrecht is een sociaal ondernemend stad bij uitstek

Neutraal

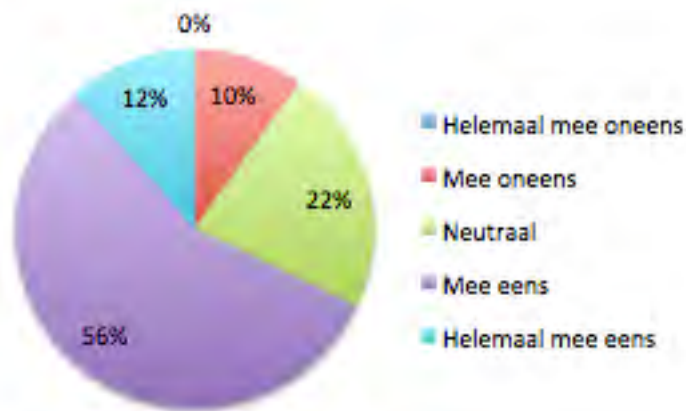
Stellingen | Studenten zouden graag een vak volgen tijdens hun studie. Zij hebben invloed op het sociaal maatschappelijke klimaat in Utrecht (2/3)

Ik zou graag een vak of cursus volgen over sociaal ondernemerschap

Mee eens

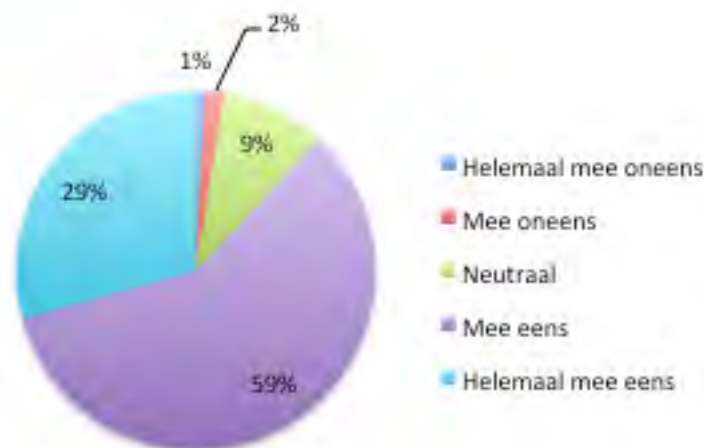
Studenten en recent afgestudeerden hebben een grote invloed op het sociaal maatschappelijke klimaat in Utrecht

Grotendeels mee eens

Stellingen | Onderwijsinstellingen, gemeente(lijke instellingen) en private ondernemingen zouden nog meer kunnen samenwerken (3/3)

Onderwijsinstellingen, gemeente en private ondernemingen in Utrecht zouden nog meer samen kunnen werken om sociaal ondernemerschap te stimuleren

Grotendeels mee eens

Hoe kon je nog meer over dit onderzoek hebben gehoord?

Via het Algemeen
Dagblad...

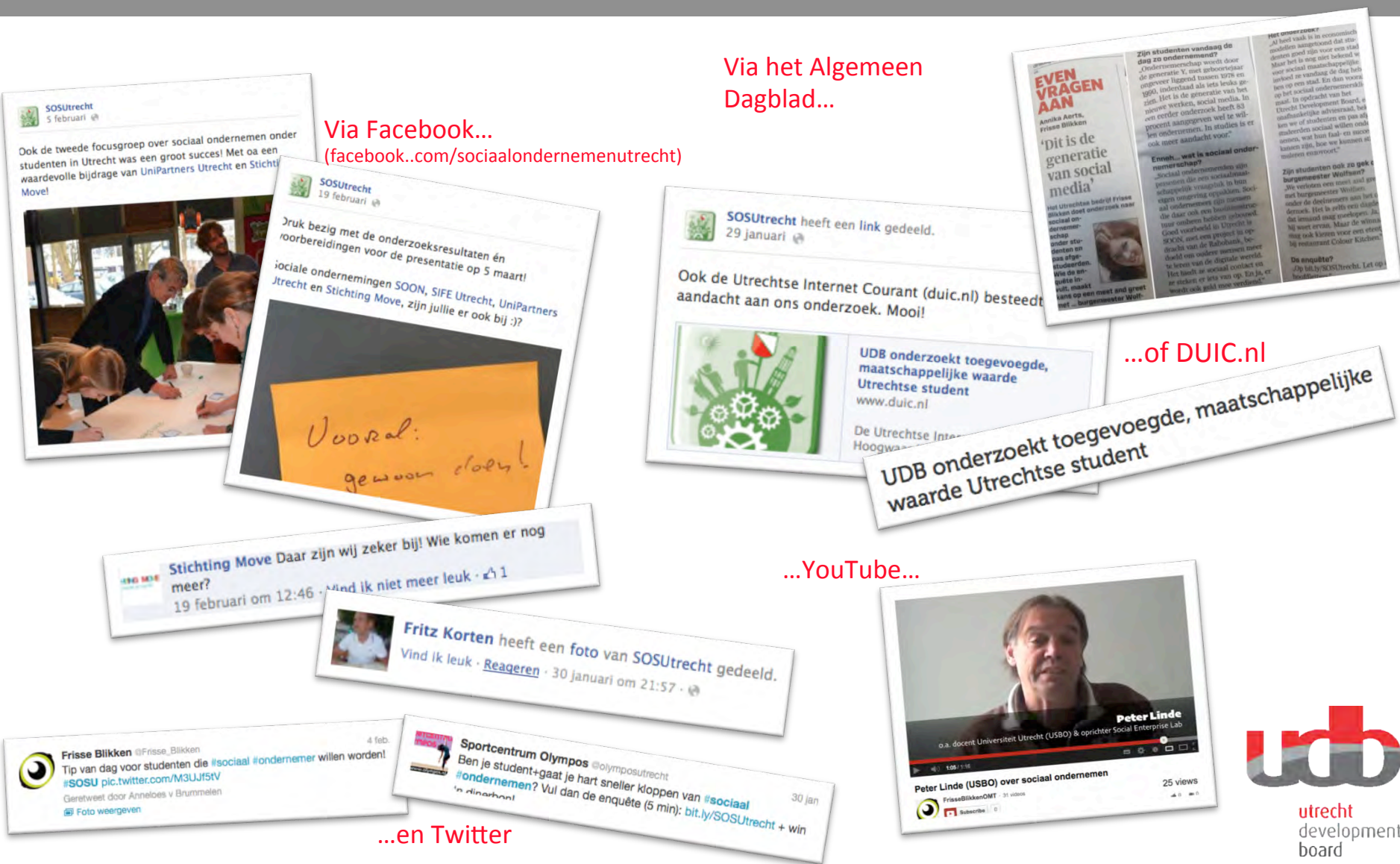
Via Facebook...

(facebook.com/sociaalondernemenutrecht)

...of DUIC.nl

...YouTube...

...en Twitter

Dit onderzoek is, in opdracht van de Utrecht Development Board, verricht door Frisse Blikken (dec. 2012-feb. 2013)

Frisse Blikken ondersteunt organisaties met moderne uitdagingen door het inzetten van jonge, slagvaardige professionals met ondernemingsdrang.

Wij kijken met verwondering en nieuwsgierigheid naar de wereld om ons heen. De wereld van organisaties die te maken hebben met moderne uitdagingen en nieuwe thema's. Een wereld die vraagt om vernieuwing.

Wij helpen om nieuwe mogelijkheden te ontdekken en beter aan te sluiten bij de consument, medewerker en omgeving van vandaag de dag. Dat is onze manier van denken, leven en werken.

Organisaties kunnen bij ons terecht met vragen over onder andere het nieuwe werken, new generation marketing, social media, flexibilisering, serious gaming en arbeidsmarktcommunicatie. Uitdagingen waar Frisse Blikkers uit de nieuwe generatie bij kunnen helpen. Frisse Blikkers zijn jonge slagvaardige professionals, die Vrijheid, Verantwoordelijkheid en Vertrouwen willen en ondernemerschap in het bloed hebben zitten. Binnen Frisse Blikken krijgen zij de kans om de kennis, ervaring en het netwerk op te doen die nodig zijn om uiteindelijk succesvol zelfstandig ondernemer te worden.

FRISSE **BLIKKEN**

Ondernemen met talent